

נאום הפתיחה של וייצמן בקונגרס הציוני השני

קונגרס נכבד!

המקום והזמן קושרים באורח סמלי רבי-חשיבות את כנוסנו זה עם ראשית התנועה שלנו. לפני שלש עשרה שנים החלילה פה תקופה חדשה בדברי ימי ישראל. פה הניח העם העברי את אבן-הבנין לנלות. שם העיר הזאת הוכנס לתוך עולמים היסטוריה חדשה הזאת ע"י שתי יצירות: הקונגרס הבינלאומי הראשון והפרוטומה הבינלאומית—שני מושגים אלה הקשורים קשר בלינתק של שם ותיכן. כמושג השלישי, שנצטרף אליהם לאחר זמן רב—הצהרה של בכפור, ועתה—לאחר שאתוך ההכרזה הזאת צמחה המצאות הארץ ישראלית של מינו, הרינו מתכנסים שוב באותו המקום, אשר ממנו התחלנו לפני שלש עשרה שנים לסול דרך אל הים החדשים, ונו מתאספים בצלו של דגאון אשר יצר את הקונגרס הזה. בצל זכרו של תיאודור הרצל, אשר דוקא כאן—הזכרונות הש"פ מורים עליו והמסורת שהיתה לאגדה יודעים לספר עליו כה רבות, זמן המקום הזה ראוי לנו להשקף אחיזת ומסביב.

במשך שנות דור אוד שינתה מהפכה היסטורית עמוקה את היותו ומצבו של העם היהודי בכללו—מהפכה שנגרמה באופן ישר או בלתי ישר ע"י פעולות של ההסתדרות הציונית. תנועתנו, אשר נוצרה ע"י מעוט בעם היהודי, אשר לא היה לה נסיון לא בפוליטיקה ולא בחתישכות, משקפה עכשיו אחרונות לאחר שלושים שנה על שני מפעלים יסודיים: היא יצרה את היסוד לחברה יהודית חדשה בא"י והיא הכניסה טרמפולין בעמדת העולם כלפי שאלת היהודים, את שתי הפעולות הללו אין להפריד זו מזו. הן משלימות ומחזקות זו את זו. כוח היצירה הטבעי אשר נלה העם היהודי בא"י, סיע לשנות שנוי גמור את שני השאלה היהודית בעיני העולם; והעובדה, כי העולם למד לראות את העם היהודי אחרת—א"מצה ועודדה איתנו לפעולה יצירה.

כל מי שהסתכל במפעל הציוני בא"י כפי דעה מוקדמת לא יוכל היה שלא להכיר בחשיבותו, נוצרו היסוד והמסגרת לסולת המהפכה אורגנית. שברי העם היהודי הונאו לא"י, למען יתאחו לאמריקא להסיבה כלכלית ורוחנית. ההפעלה המתגברת לא"י שללה מאתנו לעתים קרובות מאד את חופש הפעולה. בארץ עצמה עברו עלינו נסיונות רבים עד שהיהודים והקבוצות השוררות הסתגלו למפעל הכללי. אף על פי כן—המפעל היהודי בא"י בכללו כבש את תשומת-הלב והכבוד של העולם, בין כל המומחים האמתיים אשר ביקרו בא"י אין גם אחר, אשר לא הביע את הוקרהו—לעתים קרובות את התפעלותו—לעובדי דת ולערכים החדשים שיצרו היהודים.

הנה כך חוללנו הרעיון הציוני ועבודת הבנין הציונית בא"י שנוי עמוק ומפריע ביחסו של העולם לשאלת היהודים. ערפלי-הבלהות שמשכיב לשאלת היהודית התפורו. לא עוד רואה העולם את הפרובלימה היהודית כחידה ממאיי דת שאין לה פתרון. העולם החל מבין, כי יוכל ומוכרח להמצא פתרון טבעי לשאלת זו. והמאורע המכריע בזה היה הרצון להכיר את שאלת היהודים במהרה תה האמתית, ולהסיק מסקנות מן האמת הזאת. ע"י כך נתעוררה היהדות לאקטיביות ונמלה לקראת פעולה פוליטית. העיון הפכה והנבון הוכיח, כי שאלת היהודים היא שאלת לאומיות. עם שנעקר באונס מקרקע מוכרתה, עם שלא היה לו מרכז לאומי טבעי—מוכרח היה להתארגן לעזרה עצמית. כדי לכנוש כודש קרקע לרששיו, זהו בחמיציה מוחת הסהפכה העצומה שחוללה הציוניות בתפ"ש שת השאלה היהודית בעולם.

כיצד הניב לבסוף העולם על החלפתנו זאת—יודעים אנו ממאורעות עשר השנים האחרונות. האזנים הציוניים של דרך ההתפתחות הזאת הם הצהרת בלפור, החלטת סן-ריישו, הסכמת המשאלות האדירות, היות המנדט—המכיל את הצהרה באלפבו—לתוקן, הצהרה באלפור הניאה לידי המנדט, וממנו—אל יצירת הנאים פוליטיים יציבים שהם הנאי סוקרם והכרחי לעבודתנו.

העולם היהודי קידם בברכה, מתוך שמחה ואמון, את העובדה רבת החשיבות, כי המנדט לא"י הופקר בידי אנגליה, מה שיצרנו מאז ועד עתה בא"י סיע להנכרתה המתסרת של ההבנה ההרדית ולאיימוץ הקשרים בין שאיפות הציונים ובין השאלות והקשיים העומרים לפני משלת המנדט. עם כל התקדמות של עבודתנו מתעמקת ההבנה ההרדית הזאת, וכך מתבצרת עמדתנו הפוליטית לא רק לעומת אורגני המשלכה הבאים במגע ישר אתנו, כי אם גם ברעה הזכור של העם האנגלי. גם בארצות אחרות ככשנו עמדות חשובות ברעה הקהל, אצמם, מבחינה פוליטית עוד לא נחן לנו המנדט את כל מה שאיינו, כל מה שחכינו לו בדין, גם לא כל מה שכלכוד בו בפירוש, אולם המנדט פתח לרוחה את השערים לפני פעולה בלתי סופרתת והוא יצר מצב הססיע להתבצרות עמדתנו הפוליטית, בדי בכך עם התפתחות החברה היהודית בא"י. הוא עשה אותנו לארגוני טרלנו, מבחינה פוליטית וסוציאליה, אשר נורע—נקצור.

קונגרס נכבד! זה היה המאורע כלפי הוץ של שנושים שנות עבודה ציונית, אולם מעל לכל חוללה הציונות מהפכה אמיתית, בקרב העם היהודי עצמו. בידי העם המפורק לאומיים, המחוטר אחיזה, ניתן פתאום הספתח לנו רלו. רצון החיים של העם, מדוכא ורפואונים מתוך עבדות של מאות בשנים, הקיצב קוסמיות בחקוקה חדשה, ההכרה, כי יש לו תעודה לאומית, השיבה לעם את כבודו העצמי, שאבד לו, אשר נמנם מאות בשנים—פרץ כאילו מעמקי האדמה בכוח איתנים של זרם סוף. הציונות היתה השחרור הפנימי של העם היהודי לפני שחרורו הציוני. המעם והחוכן של חיינו ומסלותינו נגלו לפנינו מתרש, אולם לא אף ההכרה הסחודשת והמאירה כמהותה של השאלה היהודית, לא אף הרצון לקחה שוב את נורלנו בידינו חוללו את מהפכה הזאת—אלא העבודה, העבודה המסורה והצנועה למען האיראל הנה, היא שעשתנו לבני אדם אחרים, לא להקל ולרנעים עלינו את החיים נועדה הציונות, אם היתה פעם תעודה, אשר מסנה חכמה האלוהות ועד זרם—היתה זו תעודה, ידענו, כי לא ידע דורנו מנותה ומינוע, כאשר ארוכה וזרועה קוצים היתה הדרך בה דרכנו, אבל אנחנו כולנו, שלוחי עם ישראל, אשר בעיר הזאת, לפני שלשים שנה, ראינו את עצמנו מוסמכם לדבר בשמו ולהכריז על חביעותו אנו לקחנו על עצמנו בשמחה ובהתלהבות את נורל אי המנוחה הזאת, כדי לשים קץ לאי-הסגורה ולהעדר הסולדת של העם העברי.

קונגרס נכבד! החסורה הזו התחוללה לא רק בארם הציוני, כי אם תתי תרשוחה של היהדות עברה ופעלה מתוך לתחומי-תנועתנו, משחק התחפשות

מורשת-הנוחה, הבושה להודות ביהדות, יחס הרישול לגבי ערכי-היהדות—כל אלה חולכים ונטינים. הציונית—זכרה עצם גדולתה—נתנה ליהודים לוח-ערכין חדש. אצמם, שלושים שנה נוחי תקופה קצרה כחולרות-יאומה עתיקת-יומן וכמסורת יגורל בישראל. בחקופה כזו לא תחנך התנשמות השלמה של רעיון, אולם היום עומרות ונלנו בעצמם מפעל היצירה לקומם את הבית הלאומי, אשר הפרו נרסה הבינלאומית קבעה אותו כמסרת התנועה הציונית. מה שנראה פעם כחלוט—היה מתגלם כיום לעינינו בתור הממסות ההיסטורית, והממסות הזו היא כה חקטיה, עד שאין הלק בישראל שמפעמת בו הרגשה יהודית, אשר יעבור עליה בלב אצמם. בצורות שונות ובשמות מנוונים מושכה א"י בחבלי-קסמה את המות בישראל. מתוך המולדת היהודית המתהווה יוצא כוח מאחד ומלכד, המאחה את פוורי ישראל הנדחים במדה מעולה משחצליה לעשות זאת ההכרה. עובדה זו היא גם ערך עמוק ומכריע, עלינו לרכז בא"י את הכוח הלאומי המלכוד, וכל מה שיתחשך וצוקי-החיים היהודי, שהוא חידה מסומה לאנשי-חוץ, כל מה שיתבהר רצוקי-הבנין הציוני, כן יעצם כוחה המושך של ארץ-ישראל העברית והחיה.

קונגרס נכבד! הננו עומרים כיום בעצמם מפעל הבנין, קשה במקרה האוסרת לתת הערכה היסטורית כאותה, לציון את המעלות והסודרות של ההתפתחות המתמדת הנו, מפעל-בנין ומפעל-התישבות כשלנו—הוקה עליו שיעבור גלגלים רבים, מפעלנו כמעט שהשחלב כבר לתוך הרכבי-הענינים של העולם הריאלי. הוא עומד בקשרי נימלין מחמדים עם עובדות רבות הכפותות לנו והמקדימות אותנו לעתים תכופות. היש צורך להניד, כי תכופות אין פרטי מפעלנו משיבועים את רציונו קוצר-הרות המוכן למדי אינו מניח לנו להיות מרוצים מסרת הסחורות של התקדמותנו, כי רוע-מצבם של עשרות רבבות אחינו בעולם כולו דוחף אותנו בכוח זועה למעשים מחירים, אולם אל יביאנו העדר ההתאמה שבין הרצון או ההכרה ובין יכלתנו לולוד בפעולה שנעשתה בידינו עד כה, אם נשים לב אל כל הממסות, באיו תקופה, באיזה עם ובאיזו ארץ ובאיזו הנאים מוכרחת לעשות עבודתנו, נוכל לומר מבלי להניום, כי מפעל הציונות במשך שלושים שנות-קיומו עומד יחיד ומיוחד בכל חולדות ישראל, ואם אנו נתקלים מדי פעם בפעם בקשיים מיוחדים, הקדוים משהבים, ואם נרחע למעשים אחרונים—אל יאבד ממנו שווי-המשקל, דוקא בדגע הנוכחי מחוחת מחשבתנו ודאנחנו לרגל משבר כזה, אין זה מחוכם ביותר להפחית ממשקל הקשיים אולם מסוכן גם להגדיש את הסאה. יש בנו הכסחון, כי יסודות בנינו חוקים למדי ויוכלו לכל משבר, אנו נאזור את כל מאפצי-כוחנו כדי להתנכר על המשבר, אולם רציונו הציוני אינו מתרוסס אפילו כהרף עין, הנסיונות שנהנסה בהם הפעם—מוטר השכל בהם, והמסור הזה לא עלה לנו במחיר יקר מדי. הקונגרס מחויב להוכיח לכל עם ישראל בארץ ובגולה, כי אכן לקח מסור.

קונגרס נכבד! למיום שניעדרנו ראשונה לפני שלושים שנה, הכרנו נגלנו כי שאיפתנו היא לשיב למולדתנו הקדושה בבשורת השלום, נשארנו נאמנים לרצוננו זה, כשם שהלאומיות שלנו אין פירושה הפנימי והחברות נבונה, כי אם תורה בשרשי הויתנו הרוחנית והחברותית, העמידה על עצמותנו, כן גם התוצאות הממשיות של תנועתנו הלאומית אין משמעתן פעולה התקפה ונר עמים אחרים, כי אם מפעלי בנין: יצירה מציאות חברותית וככללית אשר תשמש-בסיס-למדרגה-מעונה-של-הויה-בשנים-האחרונות. בשנות הבנין בא"י החבצרה בנו ההכרה, כי מפעלנו יפיק תועלת העם העברי ושאר יושבי הארץ, אשר בה הננו רשאים, בתוקף הכרה בין לאומית, לכונן את ביתנו הלאומי, אנחנו הצהרנו חנופות, כי ברצוננו לחיות בשלום וידידות עם שכנינו הערבים, והיום נוכל להניד, כי מציאות החיים בא"י הוכיחה את כנות דברינו, לפני זמן קצר החגישה על ארץ ישראל פירענה טבעית אומה, לבותיהם של כל הציונים, ואפשר גם לומר, של כל האמה היהודית—היו מכוונים כלפי הארץ וקרבנותיה, בימים ההם הורגש גם בעליל מעמם של חיי השכנות בארץ אחרת, ההתנדרות שלאחרי הרעש היכיתה, כי גם אנתנו היהודים יודעים להיות אורחים, בימי זועה אלה נתקינו שתי האומות, כי מעבר לנכולת הפוליטיקה והפרוגרמיות תובעת רוח האנוש המשומה את זכותה, כמעמד זה הננו מביעים את רחשי תשחחותנו לגנעי הרעש.

קונגרס נכבד! בשעה זו כשניעדרנו יחד עמוס מורה ודאנה, נתונה כל מחשבתנו לאנשים העומדים בארץ בתור הראשונה של מערכות-הבנין, לחלוצים-הסקיטים את מפעלנו בעמל ובעבודת-הפרך, רבים מאחינו אשר קשרו את גורל חיים הפרטיים בארץ-הקתונג נדונם עתה לחיים של נבלה מאומם, יסוריהם גדולים לא רק מאין פרוסה לחם למחית נפשם, כי אם מפני שהופסקה העבודה, אשר בה כל תקומה והמשלחת את כל ישותם.

אצמם ידענו, כי ההפסקה הזו ארעה היא, והננו רואים, כי חלקים ידרי עים של מפעלנו התפתחו לשניעה-רצון, והם ממלאים אותנו חקה לכאות, אולם אין אנו רשאים להמשיך את המצב הקיים, ההסתדרות הציונית, שהיא ביאחזקה האחראית של עם ישראל אשר נמד בנאשו לחקם אז ביתו הלאומי, חייבת לעשות הכל וללכד להחיות מתרש את היצירה ומיודיק-מכות בא"י עומרים לשרותנו. כחות היוצים לשחק את עצמם בעבודה ככל מסרת נפשם, אולם לא הצלתנו לחביא לדי התאם רצוי את שני האלמנטים של כל מפעל כלכלי—את העבודה והרכוש. אמור לו לקונגרס זה להתפור במרם ימצא את האמצעים והדרכים אשר יקלו על נורל סחיסרי העבודה בא"י, כזה נרחיב כבת אחת גם את היקף פעולתנו הציונית, מעל הביסה של קונגרס-היובל חייבת לצאת לא רק דרישת-שכום ותבעת חודה עמוקה לאנשינו אלה בא"י, כי אם גם חכנית משוקלת ומחושבת לשכור את המציקה ולבצר את המפעל.

קונגרס נכבד! תנועתנו עומדת כיום חידה השלשים, בתוך עצם רציונות החיים, אנו מקיים ומרנישים כי עם גירול הסקוריה נרדה גם התנועה, הכרנו על איראל שניא ועברנו ככרה דרך ארוכה לקראת התנשיות, לאם לאם מסר המנים שרמופי הבית הלאומי, כבר היום, בעוד מפעלנו כראשיו, עצומה היתה השפעת העבודה הזאת—היסטורית, המשחררת, המשנה-ערכין, העולם כולו מסתכל במעשי ירינו, ואנו רשאים ליניד, כי ברובו מביט הוא עלינו בעיני רצון, מצד-דים שונים אימצו את ירינו, וגם התנכרות אשר בה נתקרנו לא החישה, אלא חיוקה אותנו, אנו עומדים בתוך מלחמת השחרור והבנין של העם היהודי, מקר מין אנטוויאסמים-מרגלנים חיינו לנושאן אחרונה כבירה, קונגרס זה, קונגרס היובל שלנו, צריך להכיר באחריות הזאת ולהוכיח כי הוא ראוי לה.

הקונגרס התמשה-יעשר של ההסתדרות הציונית נפתח.